

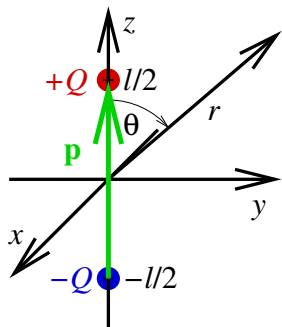
Olimpiai előkészítő szakkör

Elektrosztatika II. (Elektromos dipólus, kondenzátorok)

(Budapest, 2023. december 11.)

0. Régi feladatok: Bumeráng, Földelt fémgömb befejezése, Semleges fémgömb.

1. Elektromos dipólus potenciálja. Határozzuk meg az ábrán látható p elektromos dipólus ($p = lQ$, $l \rightarrow 0$, $Q \rightarrow \infty$) elektromos potenciálját a z -tengellyel θ szöget bezáró irányban, a dipólustól r távolságban!

2. Elektromos dipólus tere. Határozzuk meg az előző elrendezésben szereplő elektromos dipólus elektromos terét a következő lépésekben:

- Először a dipólus tengelyén (a z -tengely mentén) adjuk meg az $E_{\parallel}(z)$ elektromos teret a z távolság függvényében!
- Ezután a dipólusra merőleges síkban ($x - y$ síkban) adjuk meg az $E_{\perp}(\rho)$ elektromos teret az ρ távolság függvényében!

(c) Végül ellenőrizzük, hogy az

$$\mathbf{E}_{\text{dip}}(\mathbf{r}) = \frac{3(\mathbf{p} \cdot \mathbf{e}_r)\mathbf{e}_r - \mathbf{p}}{4\pi\epsilon_0 r^3}$$

egyenlet helyesen adja vissza az origóba helyezett $\mathbf{p}$ dipólus elektromos terét az $\mathbf{r}$ helyen. ($r = |\mathbf{r}|$, és $\mathbf{e}_r = \frac{\mathbf{r}}{r}$)

3. Fémgömb homogén elektromos térben. Az R sugarú fémgömböt homogén, E térerősségű elektromos térbe helyezzük. Határozzuk meg a kialakuló elektromos potenciált a tér tetszőleges pontjában!

4. Síkkondenzátor. Határozzuk meg egy síkkondenzátor fegyverzetei között ható F erőt! A kondenzátor fegyverzeteinek távolsága d , felülete A , és a kondenzátor töltése Q . A feladatot oldjuk meg többféleképpen is:

- A Coulomb-törvény segítségével;
- Állandó töltésű kondenzátor energiáját tanulmányozva, midőn a felületeket kicsit eltávolítjuk egymástól;
- Állandó feszültségre kapcsolt kondenzátor energiáját tanulmányozva, midőn a felületeket kicsit eltávolítjuk egymástól.

5. Töltött szappanbuborék. Mekkora töltéssel kell feltöltenünk az R sugarú szappanbuborékot, hogy a belső nyomás megegyezzen a külső nyomással? (Mind a felületi feszültségből, mind pedig a Coulomb-taszításból származó nyomást számol(hat)juk erővel és energiával is.)

Jó munkát!
Tasnádi Tamás